

Muistio

23.1.2025

VN/15723/2024

VN/15723/2024-OKM-28

Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetun valtioneuvoston asetuksen liitteen muuttamisesta

1 Esityksen tausta ja pääasiallinen sisältö

Yliopistolain (558/2009) 7 §:n 3 momentin (282/2023) mukaan yliopistoissa suoritettavista tutkinnoista, tutkintojen tavoitteista, opintojen rakenteesta ja muista opintojen perusteista sekä siitä, mitä tutkintoja kussakin yliopistossa voidaan suorittaa (koulutusvastuu), säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Saman lainkohdan mukaan koulutusvastuun tarkemmasta jakautumisesta yliopistojen kesken säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella, joka valmistellaan yhteistyössä yliopistojen kanssa.

Yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (794/2004; jäljempänä *tutkintoasetus*) määritellään yliopistojen koulutusvastuut koulutusaloittain ja tutkinnoittain. Tutkintoasetuksen liitteenä (11/2022) on luettelo koulutusaloista, niihin kuuluvien tutkintojen nimistä sekä niistä yliopistoista, joissa tutkintoja voidaan suorittaa. Asetuksen luettelo määrittelee sen, millä koulutusaloilla ja millä tutkintonimikkeillä kukin yliopisto järjestää alempiin ja ylempiin korkeakoulututkintoihin ja sekä tieteellisiin tai taiteellisiin jatkotutkintoihin johtavaa koulutusta. Voimassa olevassa liitteessä yliopistojen koulutusvastuut on jaettu yhteensä 15 nimettyyn koulutusalaan.

Yliopistojen koulutusvastuun tarkemmasta jakautumisesta säädetään yliopistojen koulutusvastuun täsmentämisestä annetussa opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa (1451/2014; jäljempänä *koulutusvastuuasetus*). Asetuksen liitteenä (271/2023) on luettelo aloista, joilla yliopistot järjestävät alempaan ja ylempään korkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta humanistisella, kasvatustieteellisellä, luonnontieteellisellä, yhteiskuntatieteellisellä ja tekniikan koulutusalailla sekä opettajankoulutuksen koulutusvastuun jakautumisesta yliopistojen välillä. Muilla koulutusaloilla yliopistot määrittelevät itsenäisesti, mitä oppiaineita tai koulutusohjelmia ne koulutusalailla järjestävät.

Yliopistot eivät voi tutkintoasetuksessa ja koulutusvastuuasetuksessa luetelluilla koulutusaloilla ja aloilla aloittaa korkeakoulututkintoon johtavien opintojen järjestämistä ilman asetuksen liitteessä säädettyä koulutusvastuuta. Tästä näkökulmasta koulutusvastuu merkitsee oikeutta järjestää tutkintoon johtavaa koulutusta tietyllä koulutusalailla tai aloilla. Yliopistot eivät voi tutkintoasetuksen tai koulutusvastuuasetuksen liitteissä luetelluilla koulutusaloilla tai aloilla myöskään luopua korkeakoulututkintoon johtavien opintojen järjestämisestä ilman asetuksen liitteen muutosta. Yliopiston koulutusvastuu merkitsee siten myös velvollisuutta tutkintoon johtavan koulutuksen järjestämiseen. Yliopistot voivat kuitenkin itse määritellä, mitä oppiaineita tai koulutusohjelmia ne tutkintoasetuksen tai koulutusvastuuasetuksen määrittämillä koulutusaloilla ja aloilla järjestävät. Saman koulutusvastuun omaavat yliopistot voivat sopia keskenään tarkoituksenmukaisesta työnjaosta koulutusvastuun sisällä.

Yliopistojen koulutusvastuiden sääntelyn tavoitteena on turvata yliopistojen koulutustarjonta kaikilla aloilla yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti, varmistaa yliopistokoulutuksen tarkoituksenmukainen mitoitus ja voimavarojen optimaalinen kohdentaminen sekä vahvistaa yliopistojen mahdollisuuksia vastata yhteiskunnan osaamistarpeisiin, tieteen muutoksiin sekä profiloitua vahvuusalueilleen. Yliopistojen koulutuksen tulee monilla aloilla palvella osaamis- ja työvoimatarpeita myös valtakunnallisesti.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan hallitus jatkaa korkeakoulujen profiloitumisen tukemista, jotta voimavarat käytettäisiin mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Korkeakouluja kannustetaan löytämään tutkimusalat, joilla ne voivat tavoitella maailman kärkeä omilla vahvuusalueillaan. Korkeakouluja kannustetaan kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Korkeakoulujen autonomiaa tuetaan, mutta koordinoitua tarvitaan. Koulutuskentän yhteistyön mahdollisuuksia hyödynnetään tehokkaammin ottaen huomioon alueelliset ja kielelliset

näkökohdat. Lisäksi hallitusohjelman mukaan sosiaali- ja terveysalan koulutuksen sisältöjä ja toteutusta kehitetään siten, että ne mahdollistavat tehtävärakenteen ja työnjaon kehittämisen ja vastaavat työelämän osaamistarpeisiin.

Turun yliopisto on tehnyt esityksen terveystieteiden koulutusosalalla terveystieteiden kandidaatin tutkintoa koskevasta koulutusvastuusta luopumisesta siten, että koulutusvastuu vastaisi Helsingin yliopistolle 1.8.2023 lukien myönnettyä koulutusvastuuta. Turun yliopistossa nykytilanne on se, että hyväksytyille hakijoille on myönnetty opiskeluoikeus samalla kertaa alempaan ja ylempään korkeakoulututkintoon, mutta koulutukseen on ja on aina ollut valintaperusteissa edellytyksenä soveltuva ammattikorkeakoulututkinto. Valitut opiskelijat ovat saaneet ko. tutkinnon muilta osin hyväksiluettua kandidaatin tutkintoon, mutta heidän on tullut suorittaa yhden vuoden opinnot (60 opintopistettä) Turun yliopistossa kandidaatin tutkinnon saadakseen ja jatkaakseen suorittamaan maisterin tutkintoa. Turun yliopistossa ei siten ole ollut koulutukseen ylioppilaspohjaista sisäänottoa, vaikka alemman korkeakoulututkinnon lähtökohtaisena, yliopistolain mukaisena kelpoisuusedellytyksenä on ylioppilastutkinto tai kolmivuotinen ammatillinen tutkinto.

Turun yliopisto katsoo esityksessään, että kun Helsingin yliopistolle on myönnetty oikeus antaa terveystieteiden maisterin tutkintoon johtava koulutus ilman velvoitetta kandidaatin tutkinnon järjestämiseen, Helsingin yliopisto saa muihin yliopistoihin verrattuna kohtuutonta kilpailuetua, kun ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet hakijat voivat suorittaa maisterin tutkinnon kahdessa vuodessa TY:ssä edellytettävän kolmivuotisen tutkinnon sijaan. Turun yliopisto katsoo lisäksi, että sen hoitotieteen laitoksella ei ole mahdollisuutta aloittaa ylioppilaspohjaista koulutusta, koska se vaatisi merkittävää lisäresursointia ja terveystieteiden kandidaattien työllistymismahdollisuudet ovat vähäiset tai olemattomat.

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hanke (SOTEKO) suosittelee nykymallisen, tosiasiallisesti yksivuotisen yliopistokandin lopettamista hoitotieteessä koulutuspolkujen sujuvoittamiseksi. Turun, Tampereen ja Itä-Suomen yliopistot ovat Turun yliopiston mukaan tehneet päätöksen edetä tämän osalta yhtä aikaa eli muutos tulisi voimaan 2025 haussa.

Tutkintoasetuksen liitettä ehdotetaan muutettavaksi Turun esityksen mukaisesti.

2 Yksityiskohtaiset perustelut

Liite

Asetuksen liitettä ehdotetaan muutettavaksi terveystieteiden koulutusalan osalta siten, että Turun yliopistolta poistetaan terveystieteiden kandidaatin tutkintoa koskeva koulutusvastuu 1.8.2025 lukien. Turun yliopistolla olisi jatkossakin terveystieteiden maisterin, terveystieteiden lisensiaatin ja terveystieteiden tohtorin koulutusvastuu. Yliopiston koulutusvastuu vastaisi Helsingin yliopistolle 1.8.2023 lukien myönnettyä koulutusvastuuta, joka ei kata kandidaatin tutkintoa. Voimassa olevassa asetuksessa koulutusvastuu terveystieteiden koulutusosalalla on lisäksi Itä-Suomen yliopistolla, Jyväskylän yliopistolla, Oulun yliopistolla, Tampereen yliopistolla ja Åbo Akademiilla, joiden koulutusvastuu kattaisi edelleen kaikki tutkintotasot.

Pelkästään terveystieteiden maisterin, terveystieteiden lisensiaatin ja terveystieteiden tohtorin tutkintoja koskeva koulutusvastuu on poikkeus muusta koulutusvastuuseäntelystä, joka perustuu lähtökohtaisesti siihen, että ylempään korkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta ei voi järjestää ilman että yliopisto järjestää myös alempaan korkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta samalla koulutusosalalla. Kysymystä siitä, voiko jokin yliopisto tai jotkut yliopistot profiloitua vain maisterikoulutuksen tuottajana, on pidetty koulutuspoliittisesti hyvin merkittävänä. Kestävän kasvun ohjelman valmistelun yhteydessä syksyllä 2021 opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen välisessä keskustelussa on pidetty lähtökohtaisesti tärkeänä pääsääntöä, jonka mukaan koulutusvastuu kattaa yliopistosektorilla kaikki syklit. Yliopistojen profiloituminen ei näin kytkeydy eri tutkintotasoihin siten, että osa korkeakouluista keskittyisi kandi- ja osa maisteri- ja tohtorikouluttajiksi. Keskustelussa on kuitenkin tunnistettu tilanteita, joissa koulutusvastuu voisi kohdistua vain osaan sykleistä. Tällöin opiskelijoiden kannalta sujuvampi koulutuspolku tulisi rakentaa siten, että siirtyminen seuraavan syklin koulutukseen esimerkiksi toiselle korkeakoulusektorille on työelämään sijoittumisen kannalta perusteltua eikä pidennä koulutuspolun kokonaispituutta. Esimerkkinä keskusteluissa on ollut erityisesti koulutuspolku sairaanhoitaja (AMK) – terveystieteiden maisteri (hoitotiede). Helsingin yliopistolle myönnettiin terveystieteiden koulutusalan koulutusvastuu ilman kandidaatin tutkintoa koskevaa koulutusvastuuta 1.8.2023 lukien valtioneuvoston asetuksella 11/2022.

Turun yliopiston esitys on molempien korkeakoulusektorien yhteisen SOTEKO-hankkeen linjausten mukainen. Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittäminen -hanke (SOTEKO) suosittelee nykymallisen, tosiasiallisesti yksivuotisen hoitotieteen yliopistokandidaatin koulutuksen lopettamista koulutuspolkujen sujuvoittamiseksi ja hoitotieteen professorit jakavat tämän näkemyksen yksimielisesti. Turun, Tampereen ja Itä-Suomen yliopistot ovat tehneet päätöksen edetä asian kanssa yhtä aikaa eli muutos tulisi voimaan 2025 haussa. Tampereen yliopisto ja Itä-Suomen yliopisto eivät kuitenkaan luovu terveystieteiden kandidaatin tutkinnon järjestämisestä, vaan muutos koskee ainoastaan hoitotyön koulutusta. Esitys toteuttaa koulutuspolkujen sujuvoittamisen ja kokonaisopintoaikojen lyhentymisen tavoitteita. Hoitotieteen kandidaatti-maisteri -tutkintoyhdistelmälle on hyvin vähäinen työvoimatarve.

Asetuksen liitteessä määritellyt muut tutkintokohtaiset koulutusvastuut säilyisivät ennallaan.

3 Esityksen vaikutukset

Turun yliopiston koulutusvastuun muutoksella tuetaan yliopiston autonomiaa ja profiloitumista hallitusohjelman mukaisesti. Helsingin yliopiston koulutusvastuuta vastaten Turun yliopiston uusi koulutusvastuu ei koskisi terveystieteiden kandidaatin tutkintoa, vaan yliopisto rekrytoi terveystieteiden maisterin tutkintoon sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita sairaanhoitajia. Tällä on vaikutusta ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden koulutuspolkuihin. Sosiaali- ja terveysalan työvoimapolun tilanteessa keskeistä on, että pitkät koulutuspolut eivät hankaloita entisestään osaavan työvoiman saatavuutta. Mahdollisuus aloittaa ammattikorkeakoulututkinnon jälkeen suoraan yliopiston ylempään korkeakoulututkintoon johtavissa opinnoissa voi osaltaan lyhentää nykyisiä koulutuspolkua. Toisaalta myös ammattikorkeakoulut ovat tarjonneet sosiaali- ja terveysalalla kliiniseen asiantuntijuuteen sekä sosiaali- ja terveysalan johtamiseen painottuneita ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavia ohjelmia. Terveystieteiden alan koulutuspolkujen sujuvoittaminen korkeakoulusektoreiden välillä voi vähentää hakeutumista ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin. Lisäksi on mahdollista, että muista terveystieteiden koulutusta antavista yliopistoista hakeutuisi opiskelijoita kandidaatin tutkinnon jälkeen Turun yliopistoon suorittamaan maisterin tutkintoa.

4 Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä. Opetus- ja kulttuuriministeriö antoi korkeakouluille valmisteluohjeen sopimuskauteen 2025–2028 valmistautumisesta 12.2.2024. Sen yhteydessä opetus- ja kulttuuriministeriö ohjeisti korkeakouluja toimittamaan mahdolliset koulutusvastuiden muuttamista koskevat esitykset opetus- ja kulttuuriministeriölle 3.5.2024 mennessä. Esitykset tuli perustella erityisesti korkeakoulun profiiliin ja valtakunnallisten koulutustarpeiden näkökulmasta. Uusia koulutusvastuita koskevista esityksistä tuli käydä ilmi, miksi koulutustarpeisiin ei voida vastata korkeakoulujen nykyisten koulutusvastuiden puitteissa esimerkiksi sisäänottoa lisäämällä tai korkeakoulujen välisellä yhteistyöllä. Koulutusvastuun lakkauttamista koskevissa esityksissä tuli lisäksi tuoda esille mahdollisesti sovitut yhteistyö- ja siirtymäjärjestelyt muiden korkeakoulujen kanssa. Esitysten tuli sisältää myös ehdotukset koulutusvastuun lakkauttamiseen liittyviksi siirtymäsäännöksiksi. Siirtymäsäännöksissä tuli huomioida korkeakoulun nykyisten opiskelijoiden oikeus suorittaa tutkinto loppuun heille myönnetyn opiskeluoikeuden mukaisesti. Esityksiä oli mahdollisuus käsitellä opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen välisissä sopimusneuvotteluissa 2024.

Yhteensä neljä yliopistoa teki esityksiä koulutusvastuidensa muuttamisesta, joista Turun yliopiston esitys terveystieteiden kandidaatin tutkintoa koskevasta koulutusvastuusta luopumisesta edellyttää yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (794/2004) liitteen (muut. 11/2022) muuttamista.

Yliopistojen esityksistä pyydettiin lausunnot lausuntopalvelu.fi -palvelussa 25.6.2024–30.8.2024. Lausuntoja pyydettiin kaikilta yliopistoilta sekä Akava ry:ltä, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:ltä, Ammattiliitto Pro:lta, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta, Insinööriiliitto IL ry, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:ltä, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:ltä, Kansalliselta koulutuksen arviointikeskukselta (Karvi), Kunta- ja hyvinvointialuetyöntajat KT:lta, Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:lta, Professoriliitolta, Sivistysala ry – Sivista:lta, sosiaali- ja terveysministeriöltä, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä, Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry:ltä, Tehy ry:ltä, Tekniikan Akateemiset TEK:iltä, Teknologiateollisuus ry:ltä,

Tieteentekijöiden liitolta, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:ltä, Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry:ltä, Yliopistojen ja tutkimusalan henkilöstöliitto YHL ry:ltä ja Yliopistojen opetusalan liitto YLL ry:ltä.

Lausuntopalaute Turun yliopiston esityksestä

Helsingin yliopisto pitää hyvänä mallia, jossa yliopisto on voinut keskittyä tuottamaan terveystieteiden koulutusosalalla maisterin ja tohtorin tutkintoja. Helsingin yliopisto kannattaa Turun yliopiston esitystä. Muutos on tarpeellinen valtakunnallisten koulutustarpeiden näkökulmasta. Sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulutuksen kehittäminen -hanke (SOTEKO) suosittelee nykymallisen, tosiasiallisesti yksivuotisen yliopistokandin lopettamista koulutuspolkujen sujuvoittamiseksi. Duaalimallista johtuva kaksinkertaisen kandidaatin tutkinnon (AMK-kandidaatti ja yliopistokandidaatti) suorittaminen ei ole tarkoituksenmukaista opiskelijan eikä koulutusorganisaatioiden näkökulmasta. Esityksen mukainen toiminta vapauttaa resursseja esim. koulutuksen kehittämistyöhön, mahdolliseen sisäänoton kasvattamiseen ja yhteistyön lisäämiseen eri yliopistojen ja tiedekuntien välillä. Esityksellä ei ole suurta vaikutusta tai tukea korkeakoulujen profiloitumiseen. Turun yliopiston hoitotieteen laitoksen profiiliin sisältyvät terveystieteiden pedagogiikka, kliininen hoitotiede, gerontologinen hoitotiede ja mielenterveyteen suuntautuva hoitotiede. Helsingin yliopiston terveydenhuollon kehittämisen maisteriohjelman profiili on terveydenhuollon kehittäminen, joka eroaa Turun yliopiston maisteriohjelmien profiileista. Esityksellä ei ole suoraa vaikutusta Turun yliopiston tutkimustoimintaan. Muutos edellyttää huolellista suunnittelua siitä, miten kandidaatin tutkintoon sisältyvät menetelmäopinnot ja niihin liittyvä osaaminen saadaan sisällytettyä maisteritutkinnon opetussuunnitelmaan. Lisäksi väitöskirjaa tekevien opintopolku saattaa pidentyä, mikäli väitöskirjan valmistelu on ollut mahdollista aloittaa jo kandidaatin tutkinnon suorittamisen aikana. Kandidaatin tutkinnon lopettaminen ei tuota uusia koulutusvastuita eikä edellytä lisäresursseja. Huomioitava on kuitenkin, että tällä hetkellä kandidaatin tutkintoa suorittavien opiskelijoiden on saatava suorittaa tutkintonsa loppuun. Muutos vapauttaa jatkossa opetusresursseja muuhun käyttöön. Muutos vaikuttaa koulutuspolkuihin selkeyttämällä niitä poistamalla päällekkäisyyttä ja vapauttamalla resursseja. Yhteistyömahdollisuuksien kartoittaminen ja lisääminen korkeakoulujen/tieteiden välillä nähdään tärkeäksi jatkossa ja mahdollisuuksia voidaan mielellään selvittää. Helsingin yliopisto on mielellään jatkossa mukana tieteenalan kansallisissa verkostoissa. Helsingin yliopiston Terveydenhuollon kehittämisen maisteriohjelmassa tullaan varautumaan siihen, että hakijamäärät voivat jatkossa laskea kilpailutilanteesta johtuen. Helsingin yliopiston terveydenhuollon kehittämisen maisteriohjelma tulee jatkossakin huolehtimaan ohjelman vetovoimaisuudesta.

Itä-Suomen yliopisto haluaa tarkentaa, että ei ole luopumassa terveystieteiden alalla kandidaatin tutkintoon johtavan koulutuksen järjestämisestä. Turun yliopiston esittämä SOTEKO-yhteistyössä linjattu järjestely hoitotieteen osalta koskee Itä-Suomen yliopiston osalta pelkästään hoitotieteen koulutuksen kansallista yhteistyörakennetta.

Jyväskylän yliopisto suhtautuu myönteisesti TY:n terveystieteiden kandidaatin koulutuksen koulutusvastuun lakkauttamiseen. Terveydenhuoltoala tarvitsee lisää osaavia, tutkimustulosten lukutaitoa hallitsevia asiantuntijoita. Alemman korkeakoulututkinnon omaavia asiantuntijoita valmistuu muista yliopistoista sekä ammattikorkeakouluista, jotka voivat hakeutua edelleen olemassa oleviin maisteri- tai tohtoriopintoihin. Mahdollisen koulutusvastuun lakkauttamisen myötä Jyväskylän yliopisto on valmis tekemään tutkimuksellista ja koulutusellista yhteistyötä Turun yliopiston kanssa. Terveystieteet on Jyväskylän yliopistossa vahvistuva ala. Lakkauttaminen tukee nimenomaan korkeakoulujen profiloitumista, ja täten mahdollistaa yliopistojen erilaisten profiilien hyödyntämisen, tarkoituksenmukaisen resurssien käytön ja yhteistyön.

Lapin yliopistolla ei ole huomautettavaa yliopistojen koulutusvastuuesityksistä. Korkeakoulujen koulutusvastuujärjestelmän uudistamistyö on vielä kesken. Lapin yliopiston käsityksen mukaan olisi tarkoituksenmukaista, että tässä kansallisessa valmisteluprosessissa luotaisiin yhteiset periaatteet koulutusvastuiden myöntämisen tai luopumisen osalta tutkintokoulutusyhtymien eri tasoille.

Tampereen yliopisto viittaa Turun yliopiston esitykseen, jonka mukaan "Kansallinen tilanne on sellainen, että sosiaali- ja terveystieteiden koulutuksen kehittäminen -hanke (SOTEKO) suosittelee nykymallisen, tosiasiallisesti yksivuotisen yliopistokandin lopettamista koulutuspolkujen sujuvoittamiseksi ja hoitotieteen professorit jakavat tämän näkemyksen yksimielisesti. Turun, Tampereen ja Itä-Suomen yliopistot ovat tehneet päätöksen edetä asian kanssa yhtä aikaa eli muutos tulisi voimaan 2025 haussa". Tampereen yliopisto ei ole esittänyt omalta osaltaan terveystieteiden kandidaatin tutkinnosta luopumista, sillä jatkossakin Tampereen yliopistossa voi opiskella kandidaatin tutkinnon kansanterveystieteessä. Hoitotieteen osalta kandidaattivaiheeseen ei oteta uusia opiskelijoita 2025, vaan opiskelijat valitaan suoraan maisterivaiheeseen.

Åbo Akademi ei vastusta Turun yliopiston esitystä.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi toteaa lausunnossaan, että Turun yliopiston terveystieteiden maisterin tutkintoon hakeutuneet AMK-tutkinnon suorittaneet henkilöt ovat suorittaneet 60 opintopistettä ennen kuin he ovat voineet jatkaa maisterin tutkintoon. Helsingin yliopistossa taas AMK-tutkinnon suorittaneet hakijat voivat edetä suoraan maisteriopintoihin ja suorittaa maisterin tutkinnon kahdessa vuodessa Turun yliopistossa edellytettävän käytännössä kolmivuotisen tutkinnon sijaan. Sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulutuksen kehittäminen -hankkeen (SOTEKO) loppuraportin mukaan ”Yliopistot valitsevat terveystieteissä soveltuvan alemman korkeakoulututkinnon tai soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet suoraan maisteritutkintoon, jolloin valituilta voidaan tarvittaessa edellyttää yhden vuoden opintoja edellyttävä määrä (60 op.) täydentäviä opintoja koulutuksessa tarvittavien valmiuksien saavuttamiseksi. Tavoitteeksi asetetaan mahdollisimman vähäinen täydentävien opintojen vaatiminen, mikäli niitä katsotaan tarvittavan. Hakemuksen mukaan SOTEKO-hanke suosittelee nykymallisen, käytännössä yksivuotisen yliopistoissa suoritettavien kandidaatin tutkintojen lopettamista koulutuspolkujen sujuvoittamiseksi. Turun, Tampereen ja Itä-Suomen yliopistot ovat tehneet päätöksen edetä asian kanssa yhtä aikaa eli muutos tulisi voimaan 2025 haussa. Karvi pitää Turun yliopiston esitystä koulutusvastuun muuttamisesta perusteltuna tasavertaisten koulutuspolkujen näkökulmasta. Samalla Karvi ehdottaa, että opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi käytännössä yksivuotisten terveystieteiden kandidaattitutkintoja eri yliopistoissa SOTEKO-hankkeen työryhmän ehdotuksen mukaisesti. SOTEKO-hankkeen raportin mukaan ”Ammattikorkeakoulut ja yliopistot tarkastelevat yhdessä sairaanhoitaja AMK – tutkintonimikkeeseen johtavan koulutuksen ja terveystieteen kandidaatin tutkinnon (hoitotiede) opetussuunnitelmia. Yhteistyössä selvitetään erityisesti tutkimusvalmiuksia antavia opintoja, jotka antavat valmiudet siirtyä suorittamaan maisterin tutkintoa.” Yliopistojen pitää varmistaa, että ammattikorkeakouluista tulevilla opiskelijoilla on riittävät valmiudet maisteriopintoihin tai heille voidaan määrätä enintään 60 op. täydentäviä opintoja. Esitys tukee Turun yliopiston profiloitumista terveystieteiden koulutusalaalla maisterin, lisensiaatin ja tohtorin tutkintoihin johtavan koulutuksen tarjoajana. Turun yliopiston auditointi (Fuchs ym. 2023) osoitti, että Turun yliopistossa tutkimus on integroitu opetukseen tyypillisesti sisällyttämällä tutkimustuloksia opetuksen sisältöihin. Opiskelijat voivat osallistua tutkimustulosten tulkintaan, ja heille voidaan tarjota mahdollisuus tehdä opinnäytetyö tutkimusryhmissä. Lisäksi monitieteiset lippulaivat InFlames ja Invest vahvistavat Turun yliopiston tutkimustoiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Auditoinnin mukaan lääketieteellisessä tiedekunnassa koulutustoiminnan ja tutkimuksen yhteys on vahvaa ja näkyy opiskelijoille jo opintojen alusta. Koulutusvastuun lakkauttaminen tuottaisi säästöä, mitä ei ole kuitenkaan esityksessä eritelty. Esityksessään Turun yliopisto toteaa, että hoitotieteen laitoksella ei ole mahdollisuutta aloittaa ylioppilaspohjaista koulutusta, koska se vaatisi merkittävää lisäresursointia ja terveystieteiden kandidaattien työllistymismahdollisuudet ovat vähäiset tai olemattomat. Esityksellä olisi koulutusjärjestelmää ja korkeakoulusektorien välistä liikkuvuutta selkiyttävä vaikutus, jos SOTEKO-työryhmän tekemä linjaus yksivuotisten yliopistoissa tehtävien kandidaattitutkintojen lakkauttaminen tehdään kansallisesti ja jos eri yliopistot tekevät vastaavat muutokset opiskelijavalintoihinsa ja tutkintorakenteisiinsa. Nykyisen tilanteen voidaan ajatella olevan ammattikorkeakoulutaustaisia opiskelijoita eriarvoistava, sillä eri yliopistojen vaatimukset poikkeavat toisistaan. Samaan aikaan tulee pitää huolta siitä, että hoitotieteen opintoihin on väyliä myös ylioppilastutkintotaustaisille ja muille hakijoille. Toisaalta yliopistolain mukaan ”opiskelija otetaan suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, jompaakumpaa näistä tutkinnoista, jatkotutkintoa tai erikoistumiskoulutusta. (...) Yliopisto päättää opiskelijavalinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustaustan perusteella jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin.” Karvi pitää esitystä voimaantulon ajankohdasta eli vuoden 2025 opiskelijavalinnasta lukien perusteltuna.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry toteaa lausunnossaan Turun yliopiston edellyttävän jo nykyisin hoitotieteiden alan kandidaatin ja maisterin opintoihin valittavilta opiskelijoilta soveltuvaa sosiaali- ja terveystieteiden tutkintoa tai soveltuvaa terveystieteiden koulutusta. Käytännössä edellytys tarkoittaa, että merkittävä osa hoitotieteiden kandidaatin opinnoista voidaan lukea hyväksi tai tunnustaa aiempien opintojen perusteella. Samanlainen koulutusrakenne on käytössä Tampereen ja Itä-Suomen yliopistossa. Turun yliopiston esityksen mukaan Turun, Tampereen ja Itä-Suomen yliopistot ovat sopineet, että ns. yksivuotisista hoitotieteen kandidaatin tutkinto-ohjelmista tullaan luopumaan vuoden 2025 loppuun mennessä. Muutoksen jälkeen hoitotieteiden alan kandidaatin koulutusta tarjoaisi Suomessa vain Oulun yliopisto ja Åbo Akademi. Jatkossa siis selkeällä enemmistöllä hoitotieteen opiskelijoista koulutuspolku etenee ammattikorkeakoulututkinnosta yliopiston maisteritutkintoon. Arene suhtautuu kriittisesti Turun yliopiston esitykseen, sillä esitys muuttaisi merkittävästi duaalimallin perusratkaisua, jossa korkeakoulujen tulee tarjota alempaan korkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta niillä aloilla, joihin heillä on koulutusvastuu. Helsingin yliopistolle annettu aiempi koulutusvastuu rikkoo tämän mallin ja samanlaisia kehityskuluja ja toiveita koulutusvastuiden uudistamiseen on todennäköisesti myös muilla koulutusaloilla. Siksi Arene katsoo, että Helsingin yliopiston terveystieteiden koulutusvastuu tulisi muuttaa

muotoon, jossa Helsingin yliopisto olisi velvollinen antamaan myös terveystieteiden kandidaatin tutkintoon johtavaa koulutusta. Vuonna 2022 yliopistojen uusista terveystieteiden opiskelijoista yli 70 prosenttia oli suorittanut aiemmin ammattikorkeakoulututkinnon. Terveystieteiden opiskelijoista selkeä enemmistö on suorittanut ammattikorkeakoulututkinnon ja on siten perusteltua, että he jatkavat suoraan ylempään korkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa. Koko korkeakoulutusjärjestelmän kannalta olisi perusteltua pohtia terveys- ja hoitotieteiden sekä kuntoutuksen koulutuksen ja tutkimuksen paikkaa korkeakoulujärjestelmässä. Koska ammattikorkeakoulut vastaavat lähes kokonaan hoitoalan ja kuntoutuksen koulutuksesta Suomessa, olisi loogista siirtää myös yliopistojen puolella tapahtuva alojen koulutus ja tutkimus ammattikorkeakouluihin. Tämä edellyttäisi myös tohtorikoulutusoikeuden myöntämistä ammattikorkeakouluille ja professorin ja maisterin nimikkeiden käyttöönottoa ammattikorkeakouluissa.

Hämeen ammattikorkeakoulu tukee Arene ry:n lausuntoa ja suhtautuu kriittisesti Turun yliopiston esitykseen. Turun yliopiston esityksen mukaan Turun sekä myös Tampereen ja Itä-Suomen yliopistot ovat sopineet, että ns. yksivuotisista hoitotieteen kandidaatin tutkinto-ohjelmista tullaan luopumaan vuoden 2025 loppuun mennessä. Hämeen ammattikorkeakoulu ei tue duaalimallin purkamista ja hierarkkisen järjestelmän perustamista, mihin nykyisellä esityksellä selkeästi tähdätään. Sen sijaan Hämeen ammattikorkeakoulu näkee, että koulutusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta olisi perusteltua, että hoitotieteiden ja kuntoutusalan koulutus ja tutkimus olisivat kokonaisuudessaan ammattikorkeakouluissa, jotka vastaavat lähes kokonaan alan koulutuksesta ja joilla on tiivis yhteys sosiaali- ja terveystieteiden järjestämiseen. Tämä edellyttäisi myös tohtorikoulutusoikeuden myöntämistä ammattikorkeakouluille ja professorin ja maisterin nimikkeiden käyttöönottoa ammattikorkeakouluissa.

Tehy ry toteaa lausunnossaan esityksen tukevan kansallisen sosiaali- ja terveystieteiden korkeakoulutuksen kehittäminen -hankkeen (SOTEKO) suositusta siitä, että sosiaali- ja terveystieteiden amk-tutkinnon suorittaneet valitaan terveystieteiden opiskelijoiksi suoraan maisteritutkinnon opiskelijoiksi. Tämä on myös hallitustavoitteen mukainen toimenpide koulutuspolkujen sujuvoittamiseksi. On tärkeää, että hakijan yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta kaikki terveystieteiden tutkintokoulutusvastuussa olevat yliopistot Suomessa ottavat saman käytännön yhtäaikaaisesti käyttöönsä. Esityksen mukaan Turun, Tampereen ja Itä-Suomen yliopistot ovat tehneet päätöksen edetä asian kanssa yhtä aikaa eli muutos tulisi voimaan 2025 hausta alkaen. Oulun yliopistossa tämä käytäntö on Tehyn mukaan jo käytössä. Lisäksi edellisellä kierroksella Helsingin yliopistolle annettu terveystieteiden maisterin tutkintoon johtava koulutus ilman velvoitetta kandidaatintutkinnon järjestämiseen on edellä esitetyn mallin mukainen. Tehy ry kannattaa esitystä ja pitää sitä tarpeellisena valtakunnallisten koulutuspolkujen yhteensovittamisen ja koulutuspolkujen lyhentämisen näkökulmasta. Esityksellä ei Tehyn näkemyksen mukaan ole vaikutusta Turun yliopiston tutkimustoimintaan. Tutkimustoiminta keskittyy yliopistoissa muutenkin enemmän maisteri- ja tohtorivaiheen opintoihin sekä tohtoritutkinnon jälkeiseen tutkimustoimintaan (post doc-tutkimus). Esitys selkiyttää terveystieteiden tutkintokoulutuksen koulutuspolkuja Suomessa ja parantaa duaalimallin mukaista koulutuspolkujen yhteensovittamista ammattikorkeakoulututkinnon ja ylempään korkeakoulututkinnon välillä. Terveystieteiden kandidaatin tutkinnon työelämävastaavuus on ollut heikkoa ja tutkinnosta luopumisella ei ole vaikutusta toimiviin sote-alan työmarkkinoihin. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden riittävä tutkimusmenetelmäosaaminen voi edellyttää ammattikorkeakoulun ja yliopiston välillä uudenlaista yhteistyötä ja opintojen yhteistarjontaa alemman tutkinnon opiskelijoille. Toisaalta terveystieteiden maisterikoulutuksen opiskelijavalinnan yhteydessä on mahdollisuus arvioida ja testata hakijoiden tutkimusmenetelmäosaamista.

Opetusalan ammattijärjestö OAJ katsoo, että esitys edellyttää tarkkaa harkintaa ja avointa korkeakoulujen välistä keskustelua. Yliopistojen koulutusvastuista säädetään valtioneuvoston asetuksella ja voimassa oleva asetys edellyttää, että yliopistot tarjoavat koulutusvastuissaan kaikki kolme sykliä (alempi korkeakoulututkinto, ylempi korkeakoulututkinto sekä tieteellinen tai taiteellinen jatkotutkinto). Edellisellä kerralla tästä kriteeristä joustettiin Helsingin yliopiston osalta eikä terveystieteissä enää edellytetty alempaa ja ylempää korkeakoulututkintoa. Tuolloin päätöksen pohjalla oli alueellinen HUS:n linjaus osastonhoitajan kelpoisuudesta. Tämä päätös on kuitenkin asettanut saman koulutusalan toimijat eri asemaan ja nostaa koulutusvastuusäätelyn keskusteluun. Osa toimijoista voi tehdä muutoksia koulutuksen tarjoamiseen laajempien koulutusvastuiden sisällä eikä tarvetta koulutusvastuumuutokseen sitä kautta nouse. Ylipäätään säätely on laaja korkeakoulukoulupoliittinen kysymys ja liittyy myös yliopistojen autonomiaan. Yliopistojen koulutusvastuusäätelyssä edellytetään sen tarjoavan koulutuksessaan kolmen syklin opinnot. Aikaisemmin tehty päätös ja siitä seurannut koulutusvastuun muutosesitys osaltaan murtavat tätä ajatusta laajasta koulutuksen tarjoamisen velvoitteesta. Yliopiston perusteluissa mainitaan SOTEKO-hankkeen suositukset sekä lisäopintoedellytykset. Tällä koulutusvastuumuutosesityksellä tulee olemaan vaikutusta korkeakoulujen tutkintojärjestelmään. Koska kyse on välillisestä vaikutuksesta korkeakoulujärjestelmään, on asiasta käytävä keskustelua myös ammattikorkeakoulujen kanssa ennen

koulutusvastuupäätöstä. Vuoden lisäopintokäytäntö on ollut yliopiston oma päätös. Korkeakoulujärjestelmä ja AHOT-prosessi mahdollistavat sen, että kelpoisuus maisterivaiheen opintoihin tulee suoraan myös amk-tutkinnolla.

5 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.8.2025. Turun yliopisto ei voi enää ottaa opiskelijoita terveystieteiden kandidaatin tutkintoon johtavaan koulutukseen, joka alkaa 1.8.2025 tai sen jälkeen.